

Noul secol american; Trump și trumpismul

The New American Century; Trump and Trumpism

Sabin DRĂGULIN

Angelo CHIELLI

Abstract: *In the latest issue of the political science journal Polis, published in Iași, the editorial board decided to include contributions dedicated to the United States of America, with particular emphasis on the contemporary dynamics of Donald Trump's presidency. The present text originates from a contribution previously delivered at the third edition of the International Conference organized by the Department of Political Science at the "Aldo Moro" University of Bari and the "Petre Andrei" University of Iași, held in Bari in October. Each year, the conference takes place alternately in Bari or Iași, and the studies presented are subsequently published in a special issue of Polis, a journal officially recognized in the field of political science by the Italian Ministry of Public Education.*

Keywords: *Donald Trump, United States, unipolarism, crises, ongoing phenomenon*

Introducere

Prezența globală a Statelor Unite ale Americii a început să se manifeste pregnant odată cu decizia de a participa la Primul Război Mondial. Hotărârea de a interveni într-un conflict militar situat la mii de kilometri de propriile granițe a reprezentat un gest prin care SUA își afirma statutul de putere mondială emergentă. Acest statut avea să fie ulterior reconfirmat și consolidat prin implicarea decisivă a SUA în ambele războaie mondiale, contribuind esențial la înclinarea balanței către victorie.

Înfrângerea puterilor Axei pe toate fronturile a creat premisa afirmării a două superputeri economice și militare: Statele Unite ale Americii (SUA) și Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice (URSS). De-a lungul a patru decenii și jumătate, aceste două state au orientat evoluția lumii din punct de vedere ideologic, economic, politic, cultural și civilizațional. Bipolarismul – termen consacrat în literatura de specialitate – a împărțit spațiul internațional în funcție de maniera în care actorii statali au acceptat sau au fost constrânși să accepte hegemonia/dominația uneia dintre superputeri.

Statele aflate în sfera de influență a SUA au promovat capitalismul, democrația liberală și respectarea drepturilor fundamentale ale omului. În opoziție, statele integrate voluntar sau impus în zona de dominație sovietică au adoptat comunismul, au încălcat sistematic drepturile fundamentale și au instituit democrația populară ca mecanism formal de legitimare a dictaturii

proletariatului – un sistem care, în realitate, privilegia elitele partidului unic. Dictatura a devenit astfel forma efectivă de guvernare în aceste regimuri.

Prăbușirea și dezmembrarea URSS în 1991 au condus la delegitimarea globală a modelului comunist. Consecințele geopolitice ale acestui eveniment istoric major au fost resimțite la scară planetary și au permis afirmarea unipolarismului american. Timp de trei decenii, acoperind ultimul deceniu al secolului XX și primele trei decenii ale secolului XXI, SUA au devenit liderul incontestabil al lumii occidentale, impunându-și propriile perspective asupra direcțiilor de evoluție ale umanității.

Promovarea neoliberalismului, reconfigurarea statului și integrarea economiilor naționale într-o piață globală autoreglată, accentuarea migrației internaționale pentru formarea unei piețe globale a capitalului uman, precum și proliferarea surselor alternative de informare odată cu universalizarea internetului au constituit mecanisme prin care SUA au exercitat forme complexe de influență globală. Aceste instrumente ale dominației au fost dublate de promovarea valorilor democratice, ceea ce a facilitat acceptarea lor în numeroase regiuni ale lumii.

Libertatea – valoare fundamentală a drepturilor individuale – a fost puternic valorizată, iar prosperitatea generată de capitalism în statele occidentale, alături de respectarea drepturilor fundamentale, a devenit o alternativă atractivă în raport cu realitățile regimurilor autoritare, dictatoriale sau totalitare.

Cu toate acestea, în cele trei decenii care au trecut de la momentele 1989 și 1991, s-au produs o serie de rupturi atât în interiorul statelor naționale, cât și la nivel internațional. Impunerea neoliberalismului ca doctrină economică dominantă în relațiile economice internaționale a generat mutații profunde ale fluxurilor de capital financiar și uman, redirectionându-le din spațiul occidental – de unde proveneau în mod tradițional – către diverse zone aflate la periferia sistemului economic global. Acest fenomen a primit o denumire consacrată: *delocalizare*. Transferul acestor resurse a determinat o diminuare a competitivității economiilor-mamă, care au încercat să răspundă noilor provocări prin deconstrucția modelului economic și social consolidat după cel de-Al Doilea Război Mondial, model conceput pentru a detensiona societățile burgheze: statul bunăstării sociale (*welfare state*).

În paralel, odată cu deschiderea granițelor – menținute închise timp de aproape o jumătate de secol în contextul Războiului Rece – s-a declanșat un amplu val de migrație economică dinspre statele sărace către cele bogate. Am putea afirma că a reprezentat începutul unei forme de revanșă simbolică a fostelor colonii, aflate timp de secole sub controlul politic și economic al marilor imperii europene. Acest fenomen a debutat în anii '60 și continuă să se manifeste până astăzi. În perioada anterioară anului 1989, migrația economică a fost strict controlată de statele puternic industrializate; după 1990 însă, stimulată și de politicile externe ale SUA în Orientul Mijlociu, ea a devenit dificil de gestionat.

În interiorul acestui fenomen complex, determinat de factori ideologici și geopolitici, s-au declanșat procese aflate încă în desfășurare: destructurarea progresivă a *welfare state*-ului, dezindustrializare, pierderea unor piețe de desfacere și a unor surse de aprovizionare cu resurse, decapitalizare, transformarea economiilor bazate pe producție în economii orientate spre servicii,

precum și alocarea unor resurse financiare din ce în ce mai considerabile pentru crearea condițiilor necesare integrării noilor emigranți – proveniți din universuri religioase, culturale, civilizaționale și educaționale diferite – în noile societăți. În aceste condiții, economiile și societățile occidentale, în special cele europene, sunt semnificativ transformate în 2025 față de anul 1990.

Toate aceste transformări relativ rapide, desfășurate în intervalul unei singure generații, au generat și continuă să genereze tensiuni considerabile în interiorul societăților. În mod inevitabil, s-au cristalizat două orientări majore de gândire și acțiune: una favorabilă deschiderii și alta înclinată spre respingere.

Din punct de vedere ideologic, majoritatea celor care susțin o societate de tip multicultural, etnic și religios diversificat provin, în principal, din zona stângii ideologice – formațiuni cu tradiție comunistă, ulterior reconvertite în cadrul unei noi paradigme ideologice, denumită progresism sau neomarxism (o denumire improprie, de altfel) – la care se adaugă o parte a populației situată în zona de centru, reticentă față de concepțiile conservatoare.

Tot din punct de vedere ideologic, cei care privesc cu rezervă extinderea societăților multiculturale provin, în general, din zona drepte și a centrului-dreapta conservator. Aceștia consideră că uniformitatea etnică și culturală reprezintă una dintre cheile de succes ale societății capitaliste și democratice, întrucât omogenitatea de gândire derivată din tradiția creștină a facilitat apariția Reformei, a Umanismului, a Iluminismului, a Revoluțiilor de la 1789 și 1848 și, în ansamblu, a proceselor care au condus la instituirea regimurilor democratice contemporane.

Deși această prezentare oferă o perspectivă inevitabil simplificată asupra celor două opțiuni culturale, ideologice și civilizaționale – limitare impusă de natura și dimensiunea contribuției de față – ea permite, totuși, conturarea unei imagini generale a acestor două orientări civilizaționale.

Aceste opțiuni, în formele lor generale — care, desigur, prezintă nuanțe naționale specifice — se regăsesc în toate statele occidentale, manifestând intensități diferite în funcție de raporturile de putere dintre stânga liberală și dreapta conservatoare. Apariția lui Donald Trump și a fenomenului politic asociat, cunoscut sub denumirea de trumpism, se înscrie în această linie de fractură prezentă în societățile occidentale, însă integrată totodată în particularitățile istorice ale spațiului nord-american.

Una dintre cele mai relevante teme ale analizei contemporane o constituie modul în care administrația Trump a abordat promovarea democrației în politica externă. La o privire superficială, politica externă a administrației Trump a părut de multe ori un ansamblu fragmentat, dificil de interpretat pe moment și, uneori, chiar și retrospectiv, aproape imposibil de încadrat într-un cadru coerent, care să permită identificarea clară a obiectivelor și strategiilor sale. Schimbările frecvente și adesea bruște de poziție ale președintelui, recursul la un flux constant de mesaje pe Twitter — deseori insuficient structurate, impulsive sau ambigue — precum și rotația continuă în componența guvernului, în special în rândul actorilor-cheie ai politicii externe, au contribuit la accentuarea unei stări generale de dezorientare.

Cu toate acestea, atunci când analizăm strict domeniul promovării democrației, se conturează anumite tendințe clare: în mod particular, asistăm la o modificare substanțială a retoricii și a practicii diplomatice asociate acestui subiect. Această schimbare a generat un decalaj tot mai

vizibil între acțiunile președintelui și politicile de sprijinire a democrației pe care Statele Unite le-au menținut totuși la nivel operațional.

Fenomenele prezentate anterior s-au accentuat odată cu izbucnirea agresiunii militare a Federației Ruse împotriva Ucrainei, desfășurată în două etape: prima în 2014, iar cea de-a doua — aflată în desfășurare de aproape patru ani — marcând o escaladare semnificativă a conflictului. Războiul din Ucraina reprezintă oportunitatea valorificată de regimul condus de Vladimir Putin pentru a revendica reinstaurarea unei logici bipolare sau multipolare, în cadrul căreia interesele Federației Ruse ar prevala asupra oricăror norme ale dreptului internațional.

Articolele pe care le propunem în acest număr oferă perspective care, deși la prima vedere pot părea disparate, constituie în realitate elemente ale unui ansamblu aflat într-o permanentă transformare. Autorii abordează teme specifice care, reunite, conturează o imagine complexă și totodată captivantă asupra unui fenomen — cel nord-american — ce, în mod inevitabil, datorită statutului său de superputere, generează reverberații la nivel global și, implicit, asupra fiecăruia dintre noi.

Structura tematică a acestui număr cuprinde douăsprezece articole, completate de interviu acordat de profesorul Dan Pavel, specialist în științe politice, precum și de contribuțiile din secțiunea Varia, semnate de Carlo Bosna, Antonio Ricci și Mădălina Virginia Antonescu, texte care aduc informații relevante și necesare înțelegerii contextului analizat.

Noul secol american; Trump și trumpismul

În perioada 6–7 octombrie s-a desfășurat, în organizarea Departamentului de Științe Politice din cadrul Universității „Aldo Moro” din Bari și a Facultății de Științe Politice din cadrul Universității „Petre Andrei” din Iași, Conferința Internațională „Il nuovo secolo americano”, la Bari, Italia. La lucrările acestei conferințe internaționale au participat și profesori de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași. Este vorba de a treia ediție a unei conferințe științifice realizate în colaborare de către cele două instituții de învățământ superior din România și Italia. Pornind de la contribuțiile prezentate la Bari, organizatorii au considerat că este util să fie publicat un număr tematic intitulat *Noul secol american; Trump și trumpismul*, în cadrul revistei de științe politice *Polis* din Iași. În afară de faptul că revista *Polis* este indexată în trei baze de date internaționale, aceasta este recunoscută ca revistă științifică de tip categoria B+ de Ministerul Educației Publice din Italia.

Începând cu a IV-a ediție, care se va desfășura în luna mai a anului 2026 la Iași, conferința internațională bilaterală își va lărgi participarea prin invitarea specialiștilor în științe politice de la universități din Albania, Azerbaidjan, Georgia și Ucraina. Ulterior, conferința se va desfășura itinerant, în fiecare an, având ca gazdă una dintre țările participante.

Profesorul **Fabrizio Fiume**, de la Universitatea „Aldo Moro” din Bari, propune pentru acest număr al revistei *Polis* un studiu intitulat: „*I due lati del filo spinato. Dalla seduzione alla paura: come Trump ha sradicato il sogno reaganiano*”¹.

Autorul consideră că președinția lui Ronald Reagan a reprezentat ultima mare relansare a Washingtonului în competiția pentru hegemonie globală. *Reaganismul* a supraviețuit mandatului acestuia, în pofida dificultăților cu care Statele Unite s-au confruntat în secolul XXI, însă a atins un punct critic odată cu declarația-program a lui Donald Trump din 2016. Ideologia formulată la sfârșitul anilor 1980 — odinioară tânără, ofensivă și coerentă — apare astăzi, în analiza lui Fiume, drept o matrice conceptuală îmbătrânită, dezorientată de provocările unei lumi profund transformate.

Trump propune un proiect și un set de idealuri care nu sunt doar visceral antiliberal, ci și antineoliberal. Totuși, folosind conceptualizarea lui Mark Lilla, Trump pare a întruchipa o *președinție disjunctivă*: „vechea paradigmă a fost spulberată, însă nimic nou nu a apărut încă pentru a o înlocui”. De aici derivă întrebarea fundamentală: asistăm la începutul unui nou ciclu al hegemoniei americane, edificat pe o paradigmă diferită, sau la declinul acesteia?

Profesorul **Anton Carpinski**, Doctor Honoris Causa al Universității „Petre Andrei” din Iași, în eseuul său „*Trumpismul între spectacol și adevăr. Către o politoscopie în era post-adevăr*”, propune — în cadrul mai larg al epocii post-adevăr — o lectură critică a fenomenului politico-mediatic trumpist, articulată în jurul a două ipoteze.

Prima ipoteză susține că, într-o epocă în care spectacolul mediatic prevalează asupra adevărului, iar discursul politic se desprinde de realitatea factuală — devenind produsul impulsurilor emoționale și al mecanismelor media — democrația riscă să se erodeze până la punctul dispariției. Nu prin abolire formală, ci prin golirea de conținut, prin trivializarea și degradarea sferei publice.

A doua ipoteză pledează pentru reconstrucția culturală a spațiului public prin adoptarea unui model cognitiv-comportamental fundamentat pe *politoscopie*: o practică reflexivă destinată analizei critice a discursului politic, capabilă să dezvăluie mecanismele simbolice și relațiile de putere ascunse în structura spectacolului politic contemporan.

Profesoara **Georgeta Condur**, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, în studiul „*The Power of Words and Polarizing Rhetoric as a Tool of Electoral Seduction: The Anatomy of Donald Trump's Speeches*”, analizează discursurile de campanie ale lui Donald Trump din cursa prezidențială din 2024, începând cu mitingul de lansare de la Waco, Texas (martie 2023), și culminând cu discursul de la Madison Square Garden (octombrie 2024).

Cercetarea adoptă o abordare multimodală, combinând instrumente cantitative — diversitatea lexicală, lungimea propozițiilor, indicii de lizibilitate — cu codificare tematică calitativă. Rezultatele evidențiază dependența consistentă de propoziții scurte, indicii scăzuți de lizibilitate și un vocabular repetitiv, elemente care sporesc accesibilitatea și memorabilitatea mesajului. Aceste constatări confirmă concluziile studiilor anterioare din literatura de specialitate.

¹ Două fețe ale sârmei ghimpate. De la seducție la frică: Cum a deșădăcinat Trump visul Reagan

Analiza tematică relevă, de asemenea, mecanisme recurente precum autolauda, retorica populistă, simplificarea conceptuală și alternanța strategică între frică și speranță.

Profesorul **Cristian Bocancea**, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, în articolul „*Trumpismul și noua dezordine ideologică*”, examinează modul în care, timp de peste o jumătate de secol, reprezentările despre guvernarea societății s-au structurat în două blocuri ideologice majore: cel liberal-democratic occidental și blocul comunist colectivist.

După prăbușirea comunismului, lumea s-a aflat pentru o perioadă sub impresia victoriei definitive a democrației liberale. Totuși, crizele succesive au dus la diminuarea relevanței clivajului stânga–dreapta, la erodarea încrederii în democrația reprezentativă, la ascensiunea iliberalismului și la recrudescența formelor de tribalism și xenofobie. În acest context, trumpismul apare ca un simptom și totodată ca un catalizator al noii dezordini ideologice globale.

Ana-Maria Ambrosă, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, în articolul său „*Noua dezordine mondială și accentele ei trumpiste*”, arată că războaiele economice, crizele umanitare, de mediu și cele de securitate sanitară conturează imaginea unei lumi profund instabile, aflate la marginea prăpastiei. Noua dezordine mondială reflectă șocul transmis relațiilor internaționale de tentativele unor lideri antisistem din diverse regiuni ale lumii — mulți dintre ei inspirați de Donald Trump — de a submina și chiar de a demonta statalitatea modernă.

Profesorul **Constantin Ilaș**, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, propune o temă de actualitate și de mare interes: *Trumpismul ca reacție iliberală la globalizare*. Autorul realizează o radiografie a două dintre orientările ideologice dominante ale lumii contemporane: conservatorismul tradiționalist și liberalismul de tip *woke*. Acest demers este esențial în contextul unei fracturi evidente la nivelul „culturii politice”, fractură ce reflectă competiția globală dintre cele două mari opțiuni civilizatoare.

În opinia profesorului Ilaș, asistăm la un veritabil atac împotriva modernității politice, întrucât valorile identitare colective — credința, demnitatea, sensul vieții, valorile tradiționale ale familiei și națiunii — care ar trebui să rămână ancorate în sfera vieții private, sunt împinse tot mai mult în spațiul public. Autorul se înscrie în curentul de gândire care consideră că trumpismul și mișcarea MAGA, precum și alte mișcări populiste, suveraniste și iliberale, reprezintă forme variate ale autoritarismului și fascismului, deoarece trăsătura lor fundamentală constă în identificarea continuă a dușmanilor — ai grupului, comunității, clasei, rasei sau națiunii.

Profesoarele **Lavinia Maria Pruteanu** și **Teodora Liliana Prelipcean**, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, prezintă un studiu intitulat „*Trump: The Psychology of the Rise or Decline of an Empire/Empires. Psychological, Political Science and Philosophical Perspectives*”. Contribuția abordează figura politică a lui Donald J. Trump dintr-o perspectivă integrativă, îmbinând analiza psihologică a personalității sale cu implicațiile politologice și filosofice ale mandatului său prezidențial. Studiul oferă, totodată, o comparație între profilul psihologic și retorica lui Donald Trump, Volodimir Zelenski și Vladimir Putin, cu scopul de a evidenția diferitele modele de leadership în contexte marcate de crize geopolitice.

Autorii **Otilia Bălinișteanu** și **Gabriel Mursa**, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, propun un subiect cu o abordare deosebit de interesantă: „*Economia, ca narațiune*”

emoțională: Trumpismul”. Alegerile prezidențiale din Statele Unite, desfășurate la sfârșitul anului trecut, l-au readus la putere pe Donald Trump. În planul ideilor economice și politice, revenirea sa la Casa Albă a reaprins dezbaterile doctrinare, similare celor stârnite la începutul președinției lui Ronald Reagan. Numeroși experți și-au pus întrebarea — și încă și-o pun — dacă președintele Trump va realiza o revoluție conservatoare sau una liberală.

Primele zece luni ale noii administrații indică însă, mai degrabă, o profundă indiferență doctrinară și o concentrare accentuată asupra discursului și a emoțiilor publice. În consecință, fundamentul doctrinar al politicilor lui Trump pare să rezide în mercantilism și populism, construite pe o narațiune economică seducătoare, dar cu efecte limitate în planul politicilor economice aplicate.

Profesorii **Sabina-Adina Luca** și **Bogdan Gheorghiță**, de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, propun un articol intitulat „*Tehnologie, discurs și politică: Donald Trump și Elon Musk între popularitate și comunicare*”. Autorii subliniază modul în care, în societatea contemporană, platformele digitale oferă politicienilor instrumente de comunicare extrem de eficiente, facilitând interacțiunea directă cu publicul țintă. În acest context, sunt analizați doi actori de prim rang ai scenei internaționale: președintele Statelor Unite ale Americii, Donald Trump — deținător al platformei Truth Social — și Elon Musk, proprietarul fostei rețele Twitter, în prezent X.

Profesoara Laura Fabiano, de la Universitatea „Aldo Moro” din Bari și specialistă în drept public comparat, examinează în studiul său „*Militant Democracy vs. Originalist Authority: Trump and the Courts*” diviziunea tot mai accentuată din cadrul sistemului judiciar federal american în timpul președinției Trump. Analiza se concentrează asupra tensiunii dintre „rezistența militantă” manifestată de instanțele federale inferioare și orientarea tot mai „originalistă” a Curții Supreme.

Sorin Bocancea, de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași, propune studiul „*Uniunea Europeană între putinism și trumpism*”, în care abordează efectele geopolitice, culturale și politice ale fenomenului trumpist asupra continentului european. Teza autorului este că, pentru Uniunea Europeană, trumpismul este chipul american al putinismului. Abandonând principiile dreptului internațional, legitimând invadarea unui stat — ceea ce înseamnă înlocuirea forței dreptului cu dreptul forței — disprețuind mecanismele democrației reprezentative pentru a propune autoritarism, prezentând țările membre ale Uniunii Europene ca fiind într-o criză identitară și civilizațională din care trebuie salvate, trumpismul este asemănător putinismului.

Nicola Neri, de la Universitatea „Aldo Moro” din Bari, oferă o abordare particulară în articolul „*Italia e Stati Uniti nel Mediterraneo*”, axându-se pe relația specifică dintre cele două state. Relația dintre Statele Unite și Mediterana este una veche, fundamentală, constitutivă pentru nașterea și independența fostei colonii britanice. Ea a fost, în mod firesc, înrădăcinată inițial în raporturile cu statele pre-unificare din peninsula italiană, iar ulterior cu Italia unificată. În ciuda unui scurt episod conflictual în cel de-Al Doilea Război Mondial, relația dintre cele două țări a rămas una de prietenie profundă, motivată atât de interese strategice, cât și de factori culturali și umani. Războiul Rece și alianța NATO au consolidat această apropiere istorică — o continuitate pe care orientările actuale ale administrației americane și ale guvernului italian par să o pună sub presiune.

Profesorul **Carlo Bosna**, de la Universitatea Guglielmo Marconi din Roma, analizează în studiul „<<Zona gri>> dintre război și pace în dreptul internațional și în dreptul constituțional” ambiguitatea juridică ce caracterizează așa-numita „zonă gri” dintre pace și război. Această ambiguitate pune sub presiune cadrele juridice existente, întrucât dreptul internațional trasează în mod tradițional o delimitare clară între cele două stări, iar democrațiile constituționale sunt concepute pentru a reglementa utilizarea forței preponderent în contextul unor războaie oficial declarate.

Antonio Ricci, unul dintre cei mai importanți experți italieni ai noii generații în domeniul migrației internaționale, examinează în studiul „*Losing the future: second generations, citizenship denied and the new Italian exodus*” creșterea recentă a „emigrării secundare” din Italia. Analiza se concentrează pe tinerii de a doua generație și pe cetățenii recent naturalizați — „noi italieni” — care părăsesc țara în număr tot mai mare. Studiul demonstrează că principalele cauze ale acestui fenomen sunt deficitele de recunoaștere socială și simbolică: accesul întârziat și restrictiv la cetățenie, segregarea ocupațională persistentă și forme subtile, dar persistente, de excluziune ce subminează sentimentul apartenenței. Concluzia autorului este că prevenirea acestor tendințe negative necesită promovarea unei agende politice care să reconceptualizeze cetățenia ca instrument al incluziunii și al edificării națiunii. Fără o astfel de reformă, Italia riscă să susțină indirect economii mai incluzive, în timp ce își agravează propriile probleme demografice și de productivitate.

Mădălina Virginia Antonescu, în partea a doua a studiului „*Neo-medievalism urban și dreptul metropolitan global*”, abordează, din perspectivă futurologică, o serie de modele instituționale și tipologii evolutive ale nivelurilor globalizate și suprapuse de autoritate care definesc societatea complexă a secolelor XXI–XXII. Pornind de la calificarea epocii contemporane drept „secol urban”, utilizată de ONU, autoarea analizează ascensiunea noilor actori politici – metropolele și megalopolele – pe scena internațională. *Dreptul metropolitan global* este definit ca un corpus de reguli juridice și principii fundamentale cu valoare obligatorie de *ius cogens* pentru societatea metropolitană, dar și pentru relațiile dintre noile subiecte de drept și ceilalți actori ai ordinii globale.

În loc de concluzii

Societatea contemporană parcurge o etapă din istoria sa în care se verifică schimbări majore la nivel politic și geopolitic. Umanitatea se află într-o continuă schimbare, iar — cum observa Daniel Halévy — fenomenul de „accelerare a istoriei” este din ce în ce mai intens². După încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, Benedetto Croce a considerat că experiența fascismului în istoria Italiei a fost o „paranteză istorică”, datorată unei „boli morale” care a corupt societatea și politica³. Este interesant să vedem, în primul rând, care vor fi efectele celei de-a doua

² Pentru mai multe elemente ale teoriei lui Daniel Halévy, recomand Ioana Drăgulin, „Crearea unui nou tip de solidaritate socială în viziunea lui Antonio Gramsci și Nae Ionescu”, în Ioana Drăgulin (coord.), *Modele sociale, economice și politice în Europa*, Editura Muzeului Național Cotroceni, București, 2025, p. 106.

³ Vezi Benedetto Croce, *Scritti e discorsi politici (1943–1947)*, Bari, 1963.

președinții a SUA a lui Donald Trump, iar în al doilea rând dacă ea va fi considerată o paranteză sau o ruptură definitivă față de „ortodoxia” valorilor occidentale, fondate pe principii democratice.

Studiile prezentate pe parcursul acestui număr vin să surprindă tocmai acest fenomen șocant: „farul” democrației occidentale și al valorilor democratice, care timp de decenii au fost SUA, pare să-și fi rătăcit busola și, din motive mercantiliste și de dominație economică — unii ar spune supraviețuire hegemonică economică — sau de frica unei dizolvări teritoriale a agresorului, să „sprijine”, cel puțin până la momentul redactării acestui text, un regim politic autoritar precum cel al lui Vladimir Putin în Federația Rusă. Agresorul unui stat suveran, Ucraina, cel pe care un ilustru predecesor al președintelui Trump, culmea tot republican, Ronald Reagan, l-a numit „imperiul răului”, adică Rusia, sub forma URSS, iar acum Federația Rusă, este sprijinit de SUA pentru încheierea unei așa-zise „păci”, în loc să se ofere toate mijloacele necesare pentru ca ordinea mondială alcătuită din principii și reguli să triumfe.

Argumentele folosite sunt diferite, însă ceea ce este clar este că avem în desfășurare un adevărat „război” în interiorul civilizației occidentale între SUA și UE. Cele două mari superputeri mondiale, economice și politice, nu reușesc să ajungă la un acord comun asupra politicii externe, iar cei care „beneficiază” sunt tocmai regimurile antidemocratice, care își doresc dispariția regimurilor democratice: Federația Rusă, Iran, Coreea de Nord ș.a.m.d. Această paranteză va fi traumatică pentru democrația occidentală și, fiind un proces în desfășurare, este dificil de anticipat care vor fi rezultatele și efectele pe care le va genera. Ceea ce este însă clar este că răspunsurile vor apărea tot în interiorul societăților democratice, iar anii care vor urma ne vor arăta cât de reziliente și consolidate sunt culturile politice occidentale și cum vor reuși acestea să se reinventeze.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

CROCE, Benedetto, *Scritti e discorsi politici (1943–1947)*, Bari, 1963.

Studii și articole

DRĂGULIN, Ioana, „Crearea unui nou tip de solidaritate socială în viziunea lui Antonio Gramsci și Nae Ionescu”, în Ioana Drăgulin (coord.), *Modele sociale, economice și politice în Europa*, Editura Muzeului Național Cotroceni, București, 2025, p. 106.